

Izglītības un zinātnes ministrija

Speciālā izglītība: problēmas un risinājumi

03.12.2016.

Izglītības un zinātnes ministrija

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014 – 2020

Virsmērķis: kvalitatīva un iekļaujoša izglītība personības attīstībai, cilvēku labklājībai un ilgtspējīgai valsts izaugsmei

- Indivīda kompetence
- Izglītības vide
- Resursu efektīva pārvaldība

Izaicinājumi iekļaujošas izglītības stiprināšanā

- Agrīnas speciālo vajadzību pedagogiskās diagnostikas sistēmas izveide;
- Mūsdienu mācību un metodisko līdzekļu, kā arī tehnoloģisko risinājumu nepieciešamība;
- Individualizēta pieeja darbā ar izglītojamajiem, kuriem konstatētas speciālās vajadzības;
- Pedagoģu profesionālās kompetences pilnveide darbā ar izglītojamajiem.

- Nosacījumi speciālās izglītības programmu pieejamībai;
- Speciālās izglītības iestāžu darbības efektivitāte;
- Atbalsta pasākumi izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām;
- Iekļaujošās izglītības principa īstenošana vispārējās izglītības iestādēs (t.sk. atliekmes jautājums).

- Efektīvi funkcionējoši finansēšanas modeļi, kas nodrošina kvalitatīvu izglītības pakalpojumu atbilstoši katram bērnam atbilstoši viņa specifiskajām vajadzībām.

Galvenie darbības virzieni: paveiktais 2012. – 2016.gadā

2015.gadā veikti priekšdarbi (MK noteikumi par projekta īstenošanu; sākotnējais novērtējums; projekta iesniegumu u.c.), lai ESF projekta ietvaros uzskatu kompetencu pieeji pilnveidotu vispārējās izglītības saturā izstrādi, aprobāciju un pakāpenisku mācību saturu ieviešanu no 2018.g. 1.septembra. 01.11.2016. nosaukta ESF projekta īstenošana.

- Vispārējās izglītības saturu pilnveide.**
- Vispārējās izglītības iestāžu tīkla sakārtošana**
 - Prētjums (2013) par speciālās izglītības iestāžu darbības efektivitātes izvērtēšanu, kā rezultātā sagatavots izvērtējums par nepieciešamajām izmaiņām esošajā speciālās izglītības iestāžu tīklā un finansēšanas modeli, nodrošinot bērniem ar speciālajām vajadzībām kvalitatīvu izglītības pieejamību.
 - Informatīvais ziņojums "Par atbalsta pasākumiem speciālo izglītības iestāžu pastāvēšanai izglītības iestāžu tīkla sakārtošanas kontekstā" (MK, 03.11.2014.).
 - Speciālās izglītības iestāžu – attīstības centru statusa atbilstības izvērtējums (2015. marts).
 - Maksimā labvēlīgo noteikumu "Kritēriji un kārtība, kādā speciālās izglītības iestādes piešķir speciālās izglītības attīstības centru statusu" (MK, 29.03.2016.), kas iekļaujošās izglītības principu īstenošanas kontekstā paredz attīstīt Latvijā metodiskā un komunikatīvā atbalsta sistēmu, t.sk. speciālo vajadzību agrīnas diagnostikas nodrošināšanu izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām.
- Efektīvu izglītības finansēšanas modeļu izstrāde un ieviešana**
 - Finansējuma asistenta pakalpojuma saņemšana izglītojamajiem ar speciālām vajadzībām, kuri integrēti vispārējās izglītības iestādēs (kopš 2012.gada katru gadu).
 - Jaukais pedagoģu atalgojuma modeļu ieviešana uzskatu 2016.gada 1.septembrī.
 - Maksimā labvēlīgo noteikumu "Kārtība, kādā izglītojamie tiek saņemti vispārējās izglītības iestādēs, t.sk. internātskolās, un atskaitīti no tām, kā arī obligātajām prasībām izglītojamie pārceļamā uz nākamo klasu" (MK, 13.10.2015.).

Nozīmīgākie uzskatie un plānotie risinājumi: vispārējās izglītības saturs, tā apguves kvalitāte

- SAM 8.3.1. kompetencu pieeji balstīta vispārējās izglītības saturā izstrāde, aprobācija, ieviešana;
- SAM 8.3.2.2. Atbalsta vispārējās izglītības iestādēm izglītojamo individuālo kompetencu attīstībai;
- speciālās izglītības iestāžu – attīstības centru darbības aktivizēšana

PLĀNOTAIS MĒRĶIS (termiņš 01.09.2018. – 31.08.2022.):
Izstrādāt un ieviest jaunu kompetencu balstītu vispārējās izglītības saturu

RISINĀJUMI:
SAM 8.3.1. „Attīstīt kompetencu pieeji balstītu vispārējās izglītības saturu” ESF projekta ietvaros plānotie izpākuma rādītāji:

- 1) vismaz 6000 pedagoģu iestatīti profesionālās kompetences pilnveidē, aprobējot un pakāpeniski ieviešot kompetencu pieeji balstītu vispārējās izglītības saturu;
- 2) izstrādāti un aprobēti vismaz 15 mācību līdzekļi izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem un metodiskie materiāli pedagoģiem, no tiem:
 - 10 mācību un metodiskie līdzekļi izglītojamajiem ar garīgās attīstības traucējumiem;
 - 5 mācību un metodiskie līdzekļi izglītojamajiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem.
- 3) sagatavotas 1530 mācību grāmatas Braiļa rakstā skolēniem no 1.-12.klašes;
- 4) nodrošināta shēmas veiduma diagnostikas instrumentārija sagatavošana:
 - DIBELS Next testa 4.-6.klašu un sasniegumu testu standartizēšana un validēšana;
 - datoprogrammas „no teksta uz runu” (text-to-speech) izstrāde un pieejamība.

Nozīmīgākie uzskatie un plānotie risinājumi: vispārējās, t.sk. speciālās, izglītības iestāžu tīkls, sniegto pakalpojumu pieejamība un kvalitāte

- IZM iniciēta darba grupa (ar sociālo partneru, nevalstisko organizāciju, LM, VM pārstāvju iesaisti darbu uzsākusi 2016.gada aprīlī) par speciālās izglītības iestāžu pieejamības kritēriju un atbalsta pasākumu izstrādi;
- speciālās izglītības iestāžu padotības maiņa;

PLĀNOTAIS MĒRĶIS (termiņš - līdz 30.10.2018.):
Nodrošināt priekšnoteikumus izglītības iestāžu, t.sk. speciālās izglītības iestāžu, tīkla izmaiņām

RISINĀJUMI

1. sagatavoti priekšlikumi izmaiņām likumdošanā (speciālās izglītības iestāžu padotības maiņa) un tam pārktotajos normatīvajos aktos;
2. izstrādāti speciālās izglītības iestāžu pieejamības kritēriji;
3. sagatavoti priekšlikumi speciālās izglītības iestāžu tīkla sakārtošanai, ņemot vērā speciālās izglītības iestāžu tīkla efektivitātes rādītājus;

Nozīmīgākie uzskātie un plānotie risinājumi: finanšu resursu pārvaldības efektivitāte

- izmaiņas normatīvajos aktos saskaņā ar pedagogu darba samaksas jauno modeli;
- IZM iniciēta darba grupa (ar sociālo partneru, nevalstisko organizāciju, LM, VM pārstāvju iesaisti darbu uzsākusi 2016.gada aprīlī) par speciālās izglītības iestāžu pieejamības kritēriju un atbalsta pasākumu izstrādi;

PLĀNOTAIS MĒRĶIS:
Izstrādāt un ieviest jaunu speciālās izglītības iestāžu finansēšanas modeli (termiņš – līdz 01.07.2017.)

RISINĀJUMI:

- sagatavoti priekšlikumi izmaiņām likumdošanā (*speciālās izglītības finansēšana*) un tam pakārtotajos normatīvajos aktos;
- izstrādāti kritēriji atbalsta pasākumiem izglītojamiem ar speciālām vajadzībām un nosacījumi speciālās izglītības programmu pieejamībai;
- izstrādāts bērniem ar speciālām vajadzībām nodrošināmo atbalsta pakalpojumu izmaksu modelis.

2020.gadā sasniedzamie rezultātīvie rādītāji
Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014 - 2020

- 20%** Nodrošināta agrīna bērnu speciālo vajadzību un mācību grūtību diagnostikas pieejamība
- +7%** Nodrošināta atbalsta personāla (psihologs, logopēds, speciālais pedagogs, sociālais pedagogs) pieejamība izglītības iestādēs
- 3%** Pieaudzis vispārīgizglītošanās skolās integroto bērnu ar speciālām vajadzībām skaits
- +0.2%** Pieaudzis bērnu un jauniešu ar speciālām vajadzībām (t.sk. ar invaliditāti), kas turpina izglītību pēc obligātās izglītības iegūšanas, īpašvars

Problēmas, kuras iespējams risināt atbalsta institūciju sadarbības tīkla izveides rezultātā

- IZGLĪTĪBAS JOMA:** Fragmentārisms bērnu **pedagoģiskās diagnostikas**, t.sk. agrīnā vecumā, **nodrošināšanā**, lai gan veikti sistēmiski ieguldījumi diagnostikas instrumentārijā izstrādē un speciālistu sagatavošanā;
- SOCIĀLĀ JOMA:** Sistēmiski nevadīta **metodiskā atbalsta sistēma pedagogiem** un konsultatīvais darbs ar vecākiem par bērnu pedagoģiskajām problēmām, to risinājumiem;
- VESELĪBAS APRŪPES JOMA:** Sistēmiski nevadīta **bērniem sniedzamā sociālā atbalsta sistēma**, t.sk. **sociālās rehabilitācijas darbība** pašvaldību sociālo dienestu darbība.
- IZGLĪTĪBAS JOMA:** Vāji darbojas **bērnu agrīnas medicīniskās diagnostikas mehānisms valsts līmenī**. Tādējādi jau sākotnēji netiek apzināti gadījumi, kas norāda uz bērnu funkcionāliem traucējumiem un dod iespējas pēctecīgi piemērot atbalsta pasākumus/ pakalpojumus;
- VESELĪBAS APRŪPES JOMA:** Dažādu datu **uzskaites sistēmu reģistru nesadalģotība un funkcionalitātes elastīgums**, kur datu bāzes veidotas, lai uzkrātu datus statistiskās rādītājiem, bet to funkcionalitāte nav virzīta uz mērķtiecīgu un individualizētu datu izmantošanu situācijas uzlabošanai;
- VESELĪBAS APRŪPES JOMA:** **Birokrātiskais slodze** pakalpojumu saņēmējiem, lai saņemtu speciālistu slēdzieni un būtu iespējams saņemt visus valsts apmaksātos pakalpojumus.

IZM plānoto pasākumu īstenošanas rezultātā panākts jeb secinājumu vietā

- mācību satura apguvē individualizēts un apjomā liels pedagoģiskais atbalsts** izglītojamiem ar speciālām vajadzībām, ietverot arī tehnoloģiju risinājumus;
- optimāls, **efektīvi funkcionējošs izglītības iestāžu un pedagoģiskā atbalsta institūciju tīkls** ar kvalitatīvi sniegtu pakalpojumu, kurš sistēmiski un operatīvi reaģē uz izglītojamā konkrētajām, t.sk. speciālajām, vajadzībām;
- speciālās izglītības iestādes kā visaptveroša pakalpojumu tīksta** (veselības aprūpes, sociālā atbalsta un izglītības pakalpojuma) **nodrošinātājas** bērniem ar speciālām vajadzībām komplektājos gadījumos.

Izglītības un zinātnes ministrija

Paldies!

Izglītības un zinātnes ministrijas
Izglītības departamenta
direktores vietniece vispārējās izglītības jomā
Ineta Ivāne
T: 67047849
ineta.ivane@izm.gov.lv